

בדין הסבו אחד מברך לכולן

מהניא ליה היסבה ואיכא דאמרי לא בעיא היסבה ור' יוחנן אמר מהניא ליה היסבה ומיהו צריך עיון דפשט המשנה משמע דמיירי בברכה דלכתחלה ובגמרא משמע דמיירי בברכה דבסוף גבי תלמידי דרב דאמרי ניכול לחמא אנהר דינק בתר דכריכו יתבי וקא מבעיא להו היסבו אין לא היסבו לא או דלמא כו' משמע דלכ"ע דברכה דלכתחלה הוה פשיטא להו דלא בעי היסבה דלא נסתפקו אלא לברכת המזון לבתר דכריכו וכו' ומיהו יש ליישב כולה מלתא בברכה דבתחלה וכו' ומה שלא נסתפקו תלמידי דרב עד אחר המזון לפי שבתחלה לא באו בבת אחת לנהר דינק אלא היו מתקבצין שם ליסע משם בבת אחת וכל אחד שהיה מגיע שם היה יושב ואוכל והיה מברך לעצמו והא דמייתי שם ראייה ממתניתין דמיירי בברכה דלכתחלה אף על גב דברכת המזון בשנים מצוה ליחלק ודבתחלה אחד מברך לחבירו מ"מ מייתי ראייה דכי אמרי ניזול וניכול נהמא בדוכתא פלוני כהיסבה דמיא והוי קביעות ובכל מקום שהאחד מברך לכולם בין ברכה ראשונה בין ברכה אחרונה אין מברך אחד לכולם עד דקביעי.

ה. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מה עמוד א

משנה. שלשה שאכלו כאחת חייבין לזמן. אכל דמאי, ומעשר ראשון שנטלה תרומתו, מעשר שני והקדש שנפדו, והשמש שאכל כזית, והכותי - מזמנין עליו. אכל טבל, ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, והשמש שאכל פחות מכזית, והנכרי - אין מזמנין עליו. נשים ועבדים וקטנים אין מזמנין עליהן. עד כמה מזמנין? עד כזית; רבי יהודה אומר: עד כביצה.

ו. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מו עמוד א

עד היכן ברכת הזמון? רב נחמן אמר: עד נברך; ורב ששת אמר: עד הזון. נימא כתנאי; דתני חדא: ברכת המזון שנים ושלושה; ותניא אידך: שלשה וארבעה. סברוה, דכולי עלמא הטוב והמטיב לאו דאורייתא היא; מאי לאו בהא קמיפלגי, מאן דאמר שתים ושלוש - קסבר עד הזון, ומאן דאמר שלש וארבע - קסבר עד נברך! וכו'

ז. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מח עמוד ב

תנו רבנן: מנין לברכת המזון מן התורה? שנאמר: ואכלת ושבעת וברכת - זו ברכת הזון, את ה' אלהיך - זו ברכת הזמון, על הארץ - זו ברכת הארץ, הטובה - זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר: ההר הטוב הזה והלבנון, אשר נתן לך - זו הטוב והמטיב. אין לי אלא לאחריו, לפניו מנין? אמרת קל וחומר, כשהוא שבע מברך - כשהוא רעב לא כל שכן? רבי אומר:

א. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מב עמוד א

משנה. ברך על היין שלפני המזון - פטר את היין שלאחר המזון וכו' היו יושבין - כל אחד מברך לעצמו, הסבו - אחד מברך לכולן. גמרא וכו' היו יושבין כל אחד ואחד כו'. הסבו - אין, לא הסבו - לא. ורמינהו: עשרה שהיו הולכים בדרך, אף על פי שכולם אוכלים מכר אחד - כל אחד ואחד מברך לעצמו; ישבו לאכול, אף על פי שכל אחד ואחד אוכל מכר אחד - אחד מברך לכולם. קתני ישבו, אף על פי שלא הסבו! - אמר רב נחמן בר יצחק, כגון דאמרי: ניזיל וניכול לחמא בדוך פלן. כי נח נפשיה דרב, וכו' כיון דאמרי ניזיל וניכול לחמא בדוך פלן - כהסבו דמי.

ב. תוספות מסכת ברכות דף מב עמוד א ד"ה הסבו אחד

הסבו אחד מברך לכלן - ואנו אין לנו הסבה אלא בפת בלבד ופת מהני אפי' בלא הסבה דדוקא לדידהו שהיו אוכלים בהסבה היו צריכים הסבה אלא ישיבה שלנו הוי קביעות לנו כהסבה דידהו שהם היו רגילים כל אחד להסב על מטתו ועל שלחנו אבל עכשיו כולנו אוכלים על שלחן אחד וכשאנו אוכלין יחד היינו קביעותינו והכא דקאמר היו יושבין וכו' בגמרא משמע דמיירי בין בברכת המוציא בין בברכת המזון בבהמ"ז כעובדא דתלמידי דרב בברכת המוציא מההיא דפליגי ביין אי בעי הסבה ומיהו בני אדם האוכלים בדרך והולכים ולא ישבו כל אחד מברך לעצמו וא"ת מאי שנא דבמוגמר אפילו לא הסבו אחד מברך לכולם בירושלמי פריך ומשני משום דבמוגמר כולם נהנים ביחד אבל אכילה ושתיה אינה באה אלא לזה אחר זה.

ג. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קו עמוד א

אמר רבה בר בר חנה: הוה קאימנא קמיה דרבי אמי ורבי אסי, אייתו לקמיהו כלכלה דפירי, ואכלו ולא משו ידייהו, ולא יהבו לי מידי, ובריך חד חד לחודיה. שמע מינה תלת; שמע מינה - אין נטילת ידים לפירות, וש"מ - אין מזמנין על הפירות, ושמע מינה - שנים שאכלו מצוה ליחלק. תניא נמי הכי: שנים שאכלו - מצוה ליחלק, במה דברים אמורים - שהיו שניהם סופרים, אבל אחד סופר ואחד בור - סופר מברך ובור יוצא.

ד. תוספות מסכת חולין דף קו עמוד ב ד"ה ושמע מינה

ומה שאין אנו נוהגין עכשיו לברך בתחלה אחד לכולן אלא בפת לחודיה לפי שאין אנו קובעים עצמנו להסב על היין ועל הפירות ואפילו גבי פת תנן בכיצד מברכין (שם דף מב.) היו יושבין כל אחד מברך לעצמו היסבו אחד מברך לכולן וגבי יין פליגי התם בגמרא (דף מג.) רב ור' יוחנן דרב סבר לא

[אינו צריך], ואכלת ושבעת וברכת - זו ברכת הזון, אבל ברכת הזמון - מגדלו לה' אתי נפקא, על הארץ - זו ברכת הארץ, הטובה - זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר ההר הטוב הזה והלבנון, הטוב והמטיב - ביבנה תקנוה.

אמן יצא ולא כמברך אבל כי ענה אמן יצא כמברך, א"נ דאתא לאשמועינן דאע"ג דענה אמן צריך שיהא המברך חייב באותה ברכה:

ב. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לח עמוד ב

הוא אומר ברוך הבא והן אומרים בשם ה' מכאן לשומע כעונה. בעו מיניה מרבי חייא בר אבא: שמע ולא ענה מהו? אמר להו: חכימא וספריא ורישי עמא ודרשיא אמרו: שמע ולא ענה - יצא. אתמר נמי, אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא: מנין לשומע כעונה - דכתיב את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה, וכי יאשיהו קראן? והלא שפן קראן, דכתיב ויקראהו שפן לפני המלך אלא מכאן לשומע כעונה.

ג. תשובות הרמב"ם סי צ"ח

שאלה ותורינו אדונינו מורינו ורבינו במה שזכרת בחבור הלכות תפלה פ"ו וכו' וגם מה שזכרת הלכות ברכות פ"א הלכה י"א כל השומע ברכה מן הברכות מהתחלה ועד סופה ונתכוון לצאת בה ידי חובתו יצא ואע"פ שלא ענה אמן. ואמר וכל העונה אמן אחר המברך הרי הוא כמברך. אם זה מיירי בשמע ונתכוון או בששמע בלא כונה דבר אתה עמנו ונשמעה כי צמאים אנחנו לדברך וכו'. תשובה וכו' ועכ"פ העונה אמן או ישמע יצא ידי חובה.

ד. תלמוד בבלי מסכת שבועות דף לו עמוד א

אמר רבי יוסי ברבי חנינא: אמן - בו שבועה, בו קבלת דברים, בו האמנת דברים. בו שבועה, דכתיב: ואמרה האשה אמן אמן. בו קבלת דברים, דכתיב: ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם ואמר כל העם אמן. בו האמנת דברים, דכתיב: ויאמר ירמיה הנביא אמן כן יעשה ה' יקם ה' את דברך.

טו. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ח הלכה ט

שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן, כיצד בשעה שהוא מתפלל והם שומעין ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה הרי הן כמתפללין, במה דברים אמורים כשאנו יודע להתפלל אבל היודע אינו יוצא ידי חובתו אלא בתפלת עצמו.

טז. כסף משנה הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ח הלכה ט

משנה סוף ר"ה (דף לד. לה:): כשם ששליח ציבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב ר"ג. אומר שליח ציבור מוציא את הרבים י"ח ותניא בגמרא אמר להם רבן גמליאל לחכמים לדבריתכם למה שליח ציבור יורד א"ל כדי להוציא את שאינו בקי

ז. בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מה עמוד א

וענין הזמון הוא דרך אזהרה והתראה להתעורר לברכה מתוך כונה ומתוך כך לא הוזכרה בו אזכרה ולא מלכות הואיל ולא הותקנה אלא לאזהרה אלא שבעשרה הותקנה הזכרת השם כמו שיתבאר הואיל ומנינם דבר שבקדושה ואף על פי שברכת המזון מן התורה אין הזמון מן התורה ומ"מ דרשוהו דרך סמך ממה שנ' גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו שנמצא אחד מתרה את השנים להוועד עמו לרומם את האל:

ח. רמב"ם הלכות ברכות פרק ה הלכה ב - ג

שלשה שאכלו פת כאחד חייבין לברך ברכת הזימון קודם ברכת המזון, ואי זו היא ברכת הזימון אם היו האוכלים משלשה עד עשרה מברך אחד מהם ואומר נברך שאכלנו משלו והכל עונין ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו, והוא חוזר ומברך ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו. ואחר כך אומר ברוך אתה יי' אלהינו מלך העולם הזן את העולם כולו בטובו עד שגומר ארבע ברכות והן עונין אמן אחר כל ברכה וברכה.

י. רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה יא

כל השומע ברכה מן הברכות מתחלתה ועד סופה ונתכוון לצאת בה ידי חובתו יצא ואף על פי שלא ענה אמן, וכל העונה אמן אחר המברך הרי זה כמברך והוא שיהיה המברך חייב באותה ברכה, היה המברך חייב מדברי סופרים והעונה חייב מן התורה לא יצא ידי חובתו עד שיענה או עד שישמע ממי שהוא חייב בה מן התורה כמוהו.

יא. כסף משנה הלכות ברכות פרק א הלכה יא

כל השומע ברכה וכו'. ובפרק לולב הגזול (סוכה ל"ח) אסיקנא דשומע כעונה א"כ כיון ששמע הברכה מתחלה ועד סוף יוצא י"ח ובראש פרק שלשה שאכלו (ברכות מ"ה:): אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן שנים שאכלו כאחד אחד יוצא בברכת חבירו מאי קמ"ל תנינא שמע ולא ענה יצא. ואף על פי שדברי רבינו שמצריך שישמע כל הברכה מתחלתה ועד סופה אמורים אצל יוצא בשמיעה לבד בלא עניית אמן ה"ה דאפילו עונה אמן אינו יוצא אלא אם שמע כל הברכה מתחלתה ועד סופה שהרי מאי דמשמע בגמרא שאינו יוצא אלא בשמיעת כל הברכה בעונה אמן היא: וכו' וא"ת ע"כ בנתכוון לצאת עסקינן וא"כ מאי קמ"ל בעונה אמן הא אפילו לא ענה אמן אשמועינן רבינו דיצא. וי"ל דכשנתכוון ולא ענה

ומפרש רבינו דהיינו דוקא כשהוא שומע ועונה אמן אחר כל ברכה.

יז. רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ט הלכה א

ג -

סדר תפלות הציבור כך הוא: בשחר כל העם יושבים ושליח ציבור יורד לפני התיבה ועומד באמצע העם ומתחיל ואומר קדיש וכל העם עונים אמן יהא שמיה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמאי בכל כחן, ועונין אמן בסוף קדיש, ואחר כך אומר ברכו את יי' המבורך והם עונים ברוך יי' המבורך לעולם ועד, ומתחיל ופורס על שמע בקול רם והם עונים אמן אחר כל ברכה וברכה, והיודע לברך ולקרות עמו קורא עד שמברך גאל ישראל.

ואחר שיפסיע שליח ציבור שלש פסיעות לאחוריו ויעמוד מתחיל ומתפלל בקול רם מתחילת הברכות להוציא את מי שלא התפלל, והכל עומדים ושומעים ועונין אמן אחר כל ברכה וברכה, בין אלו שלא יצאו ידי חובתן בין אלו שכבר יצאו ידי חובתן.

יח. רמב"ם הלכות ברכות פרק ה הלכה טו

שנים שאכלו כאחד כל אחד ואחד מברך לעצמו, ואם היה אחד מהן יודע ואחד אינו יודע זה שיודע מברך בקול רם והשני עונה אמן אחר כל ברכה וברכה ויוצא ידי חובתו, ובן מברך לאביו, ועבד מברך לרבו, ואשה מברכת לבעלה, ויוצאין ידי חובתן, אבל אמרו חכמים תבא מארה למי שאשתו ובניו מברכין לו.

יט. כסף משנה הלכות ברכות פרק ה הלכה טו

שנים שאכלו כאחד וכו'. ברייתא שם (מ"ה:): שנים שאכלו כאחד מצוה ליחלק בד"א בששניהם סופרים אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא. וכתב רבינו והשני עונה אמן משום דכשעונה אמן חשוב כמברך עצמו ושומע ואינו עונה לא חשוב כמברך עצמו כמ"ש בפ"א מה' אלו:

כ. תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק ג הלכה ג

תני כל מצות שאדם פטור אדם מוציא את הרבים ידי חובתן חוץ מברכת המזון והא דתנינן כל שאינו חייב בדבר אין מוציא את הרבים ידי חובתן הא אם היה חייב אפי' אם יצא מוציא א"ר לייא שנייא היא ברכת המזון דכתיב בה [דברים ח י] ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך מי שאכל הוא יברך. ר' יוסי ור' יודא בן פזי הוו מתיבין אמרו לא מסתברא בק"ש שיהא כל אחד ואחד משנן בפיו לא מסתברא בתפילה שיהא כל אחד ואחד מבקש רחמים על עצמו.

כא. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף כט עמוד א

תני אהבה בריה דרבי זירא: כל הברכות כולן, אף על פי שיצא - מוציא, חוץ מברכת הלחם וברכת היין, שאם לא יצא - מוציא, ואם יצא - אינו מוציא.

כב. חדושי הרא"ה מסכת ברכות פרק ו - כיצד מברכין

מתני'. היו יושבין כל אחד ואחד מברך לעצמו, הסבו אחד מברך לכלן. פי' דרכן היה כשמתחברין לאכול בחבורה אחת שכל אחד מיסב על מטתו, וכן לפי מנהגנו עכשו לאכול בשולחן אחד או בלא שלחן במפה אחת, ואשמעינן מתניתין דקביעותא לא תליא בישיבה, והדין כן לפי שיש כמה יושבים וכל אחד חלוק לעצמו באכילתו ואין דעת אחד מהם להתחבר עם חברו ולא להמתין כלל, אלא הדין בקביעות שיקבעו לאכול בחבורה אחת לאכול יחד ולהמתין זה את זה כדרך חבורה ולעשות לזה הוכח. והוי יודע כלל לברכת הנהנין שכשם שהיצא אינו מוציא, כך אף על פי שלא יצא אינו מוציא אלא בשהן דרך קביעות וחבורה לפי שהן כגוף אחד וחשובין כאלו כל אחד ואחד מברך, ובכולן אמרו בין בפת בין במיני פירות כשהן דרך קביעות וחבורה שלענין ברכה שלפניהם שאחד מברך לכלן ואפי' בברכת שהכל, והינו מעשה דבר קפרא דלעיל דנתן רשות לאחד לברך בין בשלשה בין בשנים.

כג. רמב"ם הלכות ברכות פרק א הלכה יב

רבים שנתועדו לאכול פת או לשתות יין ובירך אחד מהן וענו כולם אמן הרי אלו מותרין לאכול ולשתות, אבל אם לא נתכוונו לאכול כאחד אלא זה בא מעצמו וזה בא מעצמו אף על פי שהן אוכלין מכבר אחד כל אחד ואחד מברך לעצמו, במה דברים אמורים בפת ויין בלבד אבל שאר אוכלים ומשקין אינן צריכין הסיבה אלא אם בירך אחד מהן וענו כולן אמן הרי אלו אוכלים ושותין, ואף ע"פ שלא נתכוונו להסב כאחד.

כד. שולחן ערוך אורח חיים סימן קצג סעיף א

שנים שאכלו, אף על פי שבברכת המוציא פוטר אחד את חברו, מצוה ליחלק שיברך כל אחד בהמ"ז לעצמו; במה ד"א כשהיו שניהם יודעין לברך בהמ"ז, אבל אם אחד יודע והשני אינו יודע מברך היודע ויוצא השני אם מבין לשון הקודש אלא שאינו יודע לברך; וצריך לכוין מלה במלה לכל מה שיאמר. הגה: וצריך המברך שיכוין להוציא (מרדכי ר"פ ג' שאכלו וב"י בשם סמ"ג). אבל אם אינו מבין, אינו יוצא בשמיעה; אבל ג' שאכלו אינם רשאים ליחלק;

כה. ברכת אברהם (מהדורת מישור) ח"ב עמ' תשעט

ואחר זה כתבתי: דעם כל זה אפילו לדעתם נראה לע"ד, שיש הפרש בין אחד שמוציא חברו לאחד המוציא הרבים –

כגון בברכת זימון בשלשה נדלדידהו אין הנשים יוצאות בברכת זימון של האנשים אם אינן מבינות לשון הקדש – היינו משום דאינן מצטרפות לזימון עם האנשים וכל שכן אם אינן חייבות בזימון כאנשים, אבל הסופר המברך להוציא שנים דהו להו זימון נראה לי דהשנים יוצאין אפילו אינן מבינות בלשון הקדש, וכל שכן אם הם עשרה בברכת הזימון בשם.

וכן כה"ג בשליח ציבור המוציא בתפלתו הרבים ידי חובתו נדאל"ב, במסכת ראש השנה (דאיתנין לעיל) דקאמרי אפילו רבנן דשליח צבור מוציא כל השנה בתפלתו את שאינו בקי, למה לא פירשו שם התוספות והפוסקים הנמשכים לדעתם דדוקא שאותו שאינו בקי הוא מבין בלשון הקדש אלא שאינו יודע להתפלל, דהתיא דהלועז ששמע אשורית יצא היינו משום דפרטומי ניסא שאני דאע"פ שאינו מבין אשורית מכל מקום משום פרסום הנס שואל למי שידוע לשון הקדש ומגיד לו, אלא ודאי רבים שאנין דאפילו מי שאינו בקי שאינו גם כן מבין בלשון הקדש יוצא בתפלת שליח צבור, דלא גרע מעם שבשדות (דאיתנין לעיל) דיוצאים בתפלת שליח צבור.

פרק אהרן – 2 / תוספות אהרן על יחזקאל / עמוד 322

כו. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מה עמוד ב

גופא, אמר רב דימי בר יוסף אמר רב: שלשה שאכלו כאחת ויצא אחד מהם לשוק – קוראין לו ומזמנין עליו. אמר אביי: והוא דקרו ליה ועני. אמר מר זוטרא: ולא אמרן אלא בשלשה, אבל בעשרה – עד דנייתי. מתקיף לה רב אשי: אדרבה, איפכא מסתברא! תשעה – נראין כעשרה, שנים אין נראין כשלשה! והלכתא כמר זוטרא. מאי טעמא – כיון דבעי לאדכורי שם שמים, בציר מעשרה לאו אורח ארעא.

כז. רמב"ם הלכות ברכות פרק ה הלכה יג

שלשה שאכלו ויצא אחד מהן לשוק קוראין לו כדי שיכוין לשמוע מה שהן אומרים ומזמנין עליו והוא בשוק ויוצא ידי חובתו, ולכשיחזור לביתו יחזור ויברך ברכת המזון לעצמו אבל עשרה שאכלו ויצא אחד מהן לשוק אין מזמנין עליו עד שיחזור למקומו וישב עמהן.

כח. בית הבחירה למאירי מסכת ברכות דף מה עמוד ב

שלשה שאכלו ויצא אחד מהם לשוק קודם שיברך קורין לו ומזמנין עליו ובלבד שיענה לזמון ממקומו ויאמר ברוך הוא שאכלנו וכו' והוא שאמר דקרו ליה ועני ופי' בו גדולי הרבנים שיענה להם ברוך שאכלנו וכו' ויוצא אף הוא עמהם ידי זימון וברכה ואף על פי שצריך לברך במקום שאכל חובת הזמון מביאה כחו לכאן הואיל ושומע קול המברך וכלם נמשכים ממקומם אחר המברך ויש אומרים שאינו יוצא אלא מן הזימון אבל צריך הוא לחזור ולברך במקום שאכל וכן כל היוצא בברכת חברו צריך לישב בשלחן במקום שאכל ואין נראה לי כן אלא שהזמון מצרף כח כלם אצל המברך

כט. שולחן ערוך אורח חיים הלכות בציעת הפת, סעודה,

וברכת המזון סימן קצד סעיף ב

שלשה שאכלו ויצא אחד מהם לשוק, קוראים אותו ומודיעים לו שרוצים לזמן, כדי שיכוין ויצטרף עמהם ויענה עמהם

ברכת זימון, ויוצאים ידי חובתן אף ע"פ שאינו בא ויושב עמהם; וה"מ בג', אבל בעשרה כיון שצרכים להזכיר את השם אינם מצטרפין עד שיבא וישב עמהם. (וע"ל סימן ר' עד היכן ברכת הזימון).

ל. תוספות מסכת ברכות דף מו עמוד א ד"ה עד היכן

עד היכן ברכת הזמון וכו' – פירש רש"י ממתין עד הזן והזן בכלל שנים אינם מברכין הזן ולא נהירא דברכת הזן דאורייתא ואיך יחיד פטור מינה ועוד הא קיימא לן כרב ששת באיסורי ולדידיה יחיד אומר שנים ובכל דוכתא נקט שלש ברכות ודוחק לומר דלא מיירי אלא ביש זמון לרב ששת ועוד דמעשים בכל יום דיחיד מברך שלש ברכות ועוד דמדתניא לקמן בפרקין (דף מח:): וברכת זו ברכת הזמון את ה' אלהיך זו ברכת הזן וקשה לרב ששת יאמר הזן זו ברכת הזמון לכן יש לפרש דקאי אדלעיל דקאמר אחד מפסיק לשנים ובעי נמי [עד] היכ' צריך להמתין עד שיברכו השנים עד נברך ורב ששת אמר עד שיגמרו הזן ומשם ואילך יכול היחיד לאכול ולא משום דחשיב ברכת הזן מזמון דודאי יחיד נמי מתחייב מהזן אלא משום דכיון דנברך אינה ברכה אינו אומר לבדה אלא יגמור עמה גם ברכת הזן שהיא ברכה והשתא ניחא דקיימא לן שפיר כרב ששת וכפירוש זה איתמר בירושלמי.

לא. תוספות מסכת ברכות דף מו עמוד א ד"ה ולמאן

דאמר

ולמאן דאמר שנים ושלשה קסבר עד הזן – ופירש"י שנים ליחיד ושלשה לזמון ולפי שיטתו פירש כן ודוחק גדול הוא כדפרישית וכי יחיד פטור מברכת הזן שהיא דאורייתא ועוד הואיל וקאי אברכתא אמאי נקט לשון זכר שנים ושלשה הוה ליה למנקט לשון נקבה שתים ושלש לכך נראה פירוש של רב אלפס דקאי אבני אדם והכי קאמר ברכת זמון בשנים ושלשה בני אדם היכא שכל אחד אינו יודע כי אם ברכה אחת למאן דאמר שנים ושלשה קא סבר עד הזן כלומר ברכת הזמון עד הזן שמברך עד סוף הזן דכולה כברכה אחת של זמון היא ולהכי קאמר שנים או שלשה כלומר לפעמים נשלמה בשנים והוא הדין באחד אבל נקט שנים לרבנותא ופעמים בשלשה בני אדם שאחד יברך מנברך עד הזן והשני נודה לך והשלישי עד בונה ירושלים אבל לחצאין אין לברך אם האחד אינו יודע כי אם החצי ברכה אבל רביעי לא דנברך לבד לא חשיב ברכה ולכך אי אפשר לחלק לשנים נברך והזן ומאן דאמר בד' קסבר עד נברך דנברך חשיב ברכה אחת בפני עצמה והזן ברכה אחרת והיינו בד' שארבעה בני אדם מברכין אותן שאחד יאמר נברך והשני הזן והשלישי נודה לך והרביעי עד בונה ירושלים.

לב. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף כ עמוד ב

אמר ליה רבינא לרבא: נשים בברכת המזון, דאורייתא או דרבנן? למאי נפקא מינה - לאפוקי רבים ידי חובתן. אי אמרת דאורייתא - אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא, ואי אמרת דרבנן - הוי שאינו מחוייב בדבר, וכל שאינו מחוייב בדבר - אינו מוציא את הרבים ידי חובתן. מאי? - תא שמע, באמת אמרו: בן מברך לאביו, ועבד מברך לרבו, ואשה מברכת לבעלה; אבל אמרו חכמים: תבא מארה לאדם שאשתו ובניו מברכין לו. אי אמרת בשלמא דאורייתא - אתי דאורייתא ומפיק דאורייתא, אלא אי אמרת דרבנן - אתי דרבנן ומפיק דאורייתא? - ולטעמך, קטן בר חיובא הוא? - אלא, הכא במאי עסקינן - כגון שאכל שיעורא דרבנן, דאתי דרבנן ומפיק דרבנן.

לג. הגהות אשרי מסכת מגילה פרק א סימן ד

ונשים חייבות בברכת המזון מן התורה אבל אינן מוציאות את האנשים שאינן יכולין לומר ברית. מא"ז:

לד. שולחן ערוך אורח חיים סימן קפג סעיף ו

משנתנו לו כוס לברך לא ישיח המברך; והמסובין אין להם להשיח משהתחיל המברך, לא מבעיא בשעת שהוא מברך, שצריכין לשמוע ולהבין מה שאומר המברך, אלא אפילו בין ברכה לברכה אין להם להשיח; ואם עברו ושחו בין ברכה לברכה בשעה שהמברך שותק מעט, יצאו. (הגה: אפילו אם שח המברך עצמו), אבל אם שחו בשעה שהוא מברך, לא יצאו.

לה. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לד עמוד א

משנה. העובר לפני התיבה וטעה - יעבור אחר תחתיו, ולא יהא סרבן באותה שעה. מהיכן הוא מתחיל? מתחלת הברכה שטעה זה.

לו. שולחן ערוך אורח חיים סימן קכו סעיף ב

ש"צ שטעה ואינו יודע לחזור למקומו, יעמוד אחר תחתיו (כדרך שנתבאר לעיל סי' נ"ג), ומתחיל מתחלת הברכה שטעה זה, אם היה הטעות באמצעיות; ואם היה בג' ראשונות, מתחיל בראש; ואם בג' אחרונות, מתחיל רצה.